

або суперечить іншим фактичним даним, що встановлені у справі, то діяльність слідчого повинна бути спрямована на виявлення нових доказів і перевірку наявних у кримінальній справі, з метою усунення протиріч.

Бібліографічні посилання

1. Возгрин И. А., Иванов И. И., Кузьминых К. С. Криминалистика. Схемы и терминология : учеб. пособ. (изд. 2-ое, исправл.) / под ред. И. А. Возгрин, В. П. Сальникова, К. И. Сотникова. – СПб., 2001.
2. Лук'янчиков Є. Д., Моїсєєв О. М. Пред'явлення для впізнання : навч. посіб. / Лук'янчиков Є. Д., Моїсєєв О. М. – Макіївка, 1998.
3. Салтевский М. В., Лукашевич В. Г. Проблемы классификации источников информации и следственных действий в криминалистической тактике / Салтевский М. В., Лукашевич В. Г. // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1984. – № 29. – С. 29-35.
4. Дулов А. В. Психологическая подготовка участников к предстоящему следственному действию / Дулов А. В. // Сибирские юридические записки. – 1971. – № 2. – С. 94-104.
5. Любичев С. Г. Этические основы следственной тактики / Любичев С.Г. – М., 1980.
6. Салтевський М. В. Криміналістика : підручник / Салтевський М. В. – Х., 2001.
7. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монограф. / Чаплинський К. О. – Д., 2010.
8. Мустафаев Д. Киносъемка и видеозапись на предварительном следствии / Мустафаев Д. – Т., 1977.
9. Найдис И. Д. Судебная кинематография и видеозапись / Найдис И. Д. – Х., 1986.
10. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монограф. / Чаплинський К. О. – Д., 2011.
11. Методичні рекомендації щодо пред'явлення для впізнання на попередньому слідстві № 5483/Кл : Головне слідче управління МВС України; НАВС України. – К., 2001.

Надійшла до редакції 22.08.2012

Д.К. Антонов

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.533/985

ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ АВТОРСЬКОГО І СУМІЖНИХ ПРАВ

Досліджено актуальні для теорії ОРД і практики діяльності підрозділів ДСБЕЗ проблемні питання оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав.

Ключові слова: *оперативно-розшукова характеристика, характеристика об'єкта і предмета злочину, способів і засобів вчинення і маскування злочину, матеріальної шкоди, особистості злочинця і правовласників.*

Исследуются актуальные для теории ОРД и практики деятельности подразделений ГСБЭП проблемные вопросы по оперативно-розыскной характеристике преступлений, связанных с нарушением авторского и смежных прав.

Ключевые слова: оперативно-розыскная характеристика, характеристика объекта и предмета преступления, способов и средств для совершения и маскировки преступления, материального вреда, личности преступника и правообладателей.

Investigate actual problem questions for theory and practical activity for departments of OSA (operative searching actions) and SSSEC and problems in operational investigative characteristic of crimes connected with violation of author's and combine rights.

Keywords: operational investigative characteristic; characteristic object and subject crime, way and means of accomplishment crime, damage, identity of the criminal, right holder.

Постановка проблеми. Під оперативно-розшуковою характеристикою злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, розуміється система впорядкованих і взаємозалежних ознак кримінально-правового, кримінологічного, криміналістичного й інших параметрів, які акумулюють у собі загальні ознаки даного виду злочинів і є основою для розробки типових рекомендацій з оперативно-розшукового забезпечення виявлення, попередження й розкриття злочинів в інтелектуальній сфері.

Нами пропонується структура оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, що включає: характеристики об'єкта злочину й предмета злочинного зазіхання; способів і засобів, використовуваних злочинцем для вчинення й маскуванню злочину; розміру заподіяного злочинцем матеріальної шкоди, що має значення для кримінально-правової оцінки злочинного діяння; особистості злочинця; правовласників.

Проблемність оперативно-розшукової характеристики зазначених злочинів полягає в тому, що для успішного здійснення вказаної діяльності працівники ДСБЕЗ повинні мати уявлення про сутність оперативно-розшукової характеристики та її складові елементи. Крім того, дискусійними є питання щодо визначення структури оперативно-розшукової характеристики.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі питання, пов'язані з оперативно-розшуковою характеристикою злочинів, висвітлювалися у наукових працях українських та зарубіжних вчених, таких як К.В. Антонов, О.М. Бандурка, І.І. Басецький, А.Ф. Возний, Д.В. Гребельський, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, А.Г. Лекар, В.А. Лукашов, С.Е. Матвеев, С.І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук, В.Д. Пчолкін, В.Г. Самойлов, І.В. Сервецький, Г.К. Синілов, О.П. Снігерьев та ін.

Однак сьогодні немає підстав стверджувати про всебічне і повне комплексне дослідження проблемних питань не тільки оперативно-розшукової характеристики злочинів, але і пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, що не дозволяє у повному обсязі ефективно виявляти й розкривати ці злочини.

Мета даної статті – розкрити особливості оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав.

Виклад основного матеріалу

Характеристика об'єкта злочину й предмета злочинного зазіхання у сфері авторського і суміжних прав. У кримінальному праві під об'єктом злочину розуміються охоронювані кримінальним законом суспільні відносини, на які спрямовано суспільно небезпечне діяння і яким заподіюється шкода або створюється реальна загроза її заподіяння [1, с. 53-54].

Також прийнято вважати, що об'єктом злочину за ст. 176 КК (він і визначає місце даного складу в Розділі 5 КК) є суспільні відносини у сфері охорони об'єктів авторського і суміжних прав від незаконного відтворення і розповсюдження.

Водночас при вчиненні даного злочину такими діями, як зберігання контрафактних примірників творів або фонограм, останнє саме по собі не належить до виду незаконного відтворення авторського і суміжних прав, оскільки злочинець не зазіхає на основний об'єкт. Тому альтернативним об'єктом ст. 176 КК у цьому випадку виступає порядок здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з обігом об'єктів інтелектуальної власності (примірників творів і фонограм).

Відтак, можна виділити такі факультативні ознаки безпосереднього об'єкта: нормальна діяльність підприємців, юридичних осіб (правовласників) із приводу реалізації продукції інтелектуальної власності; інтереси споживачів.

Зі сказаного слід розуміти, що інтелектуальне піратство зазіхає на права й законні інтереси різних учасників обігу продукції інтелектуальної власності, з чого витікає логічний висновок про багатооб'єктність даного злочину. Такі знання для оперативних працівників ДСБЕЗ є необхідними у ході вирішення завдань ОРД.

Особисті немайнові авторські права включають: право авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору, право на оприлюднення, у тому числі й право на відкликання твору. З них під охороною кримінального закону, що дуже важливо з позиції ОРД, перебуває лише право авторства, тобто право визнаватися автором твору (ч. 1 ст. 176 КК), і право на недоторканність твору.

Виняткові (майнові) авторські права являють собою сукупність повноважень з відтворення твору, порушення кожного з яких означає незаконність відтворення об'єкта авторського права й тягне кримінальну відповідальність (за наявності інших обов'язкових ознак складу злочину) за ч. 2, 3 ст. 176 КК.

Предметом злочинів є об'єкти авторського і суміжних прав, а також примірники творів і фонограм.

Перелік творів, що є об'єктами авторського і суміжних прав, наве-

дено у ст. 433 ЦК «Об'єкти авторського права» і в ст. 449 ЦК «Об'єкти суміжних прав». Остання містить більш вдале визначення предмета злочинного зазіхання, проте також вимагає уточнення. На нашу думку, предметом порушення авторського права виступають об'єкти авторського і суміжних прав, тобто не якісь речі матеріального світу, а абстрактна категорія права на ім'я, твір, винахід.

Згідно з даними ГУ ДСБЕЗ МВС, найбільшу кількість контрафакту в Україні виявлено серед одягу й взуття, на другому місці – кондитерські вироби й продукти харчування, на третьому – парфумерія й косметика, алкогольна й тютюнова продукція; на четвертому – CD і DVD-диски, шкіргалантерея, годинники, аксесуари, побутова техніка; на п'ятому – фармацевтична продукція.

Найчастіше предметами злочинних зазіхань, що кваліфікуються за ст. 176 КК, стають медикаменти й інтелектуальна власність та технології.

Дискусійним, на наш погляд, залишається питання віднесення до предмета незаконного зазіхання твору, відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм, програм ЕОМ або програм мовлення (з порушенням цивільного законодавства), що розміщені в Інтернеті. Вважаємо, що як тільки дані об'єкти авторського або суміжних прав через відтворення (копіювання), розповсюдження здобувають матеріально виражену форму, ці примірники (копії) і стають предметом зазіхання.

Крім цього, слід зазначити, що ознаки й особливості контрафактної продукції як предмета злочину, а також способи її відтворення мають істотне значення для кваліфікації діяння, тому що вони дозволяють, по-перше, виявити об'єкт зазіхання, по-друге, установити спосіб вчинення злочину й, по-третє, визначити обсяг суспільного зазіхання – установити розмір завданої матеріальної шкоди.

На нашу думку, остаточний висновок про контрафактність продукції можна зробити на підставі підтвердження юридичного факту відсутності згоди (дозволу) правовласника на конкретний спосіб відтворення, розповсюдження аудіо-, відео й іншої продукції тощо.

Характеристика способів і засобів, використовуваних злочинцем для вчинення й маскування злочину. Під способом вчинення злочину розуміється сукупність прийомів і методів, які використовує винний, здійснюючи суспільно небезпечне діяння. Спосіб злочину має процесуальне значення як предмет доказування (ст. 64 КПК). Вивчення способів порушення авторського і суміжних прав дозволяє підвищити ефективність діяльності підрозділів ДСБЕЗ, спрямовану на виявлення й попередження злочинів на об'єктах, що обслуговуються й в інтелектуальній сфері.

Так, Р.С. Белкін зазначає, що «між ознаками злочину й способом його вчинення й приховання існує обопільний зв'язок: за ознаками судять про спосіб, знання способу дозволяє максимально повно виявити ознаки його застосування, а через спосіб і ознаки в сукупності – і подію в цілому» [2, с. 398-399].

Обов'язковими ознаками об'єктивної сторони розглядуваного злочину є також суспільно небезпечні наслідки у вигляді завдання матеріальної шкоди у значному розмірі (ч. 1 ст. 176 КК) і причинний зв'язок між вказаними діями і наслідками. Визначення розмірів матеріальної шкоди (значної – якщо вона у 20 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, великої – відповідно у 200 і більше разів та особливо великої – у 1000 і більше разів), відповідно до ч. 2, 3 ст. 176 КК, дається у примітці до ст. 176 КК [3, с. 79].

Відповідно до конструкції складу відповідальність за злочин, передбачений ст. 176 КК, настає у разі будь-якого умисного порушення авторського і суміжних прав. Перелік таких порушень визначено Законом України «Про авторське право і суміжні права» [4]. Склад злочину сформульовано як матеріальний: злочин вважається закінченим з моменту настання матеріальної шкоди у значному розмірі.

Зазначимо, що захист авторського права здійснюється за допомогою норм не тільки кримінального і адміністративного, а й цивільного законодавства.

У ході аналізу кримінальних і оперативно-розшукових справ автором виділено *основні способи незаконного відтворення, розповсюдження аудіовізуальних творів, якими, зокрема, є:*

1) відтворення [5, с. 98] кіно- і відеофільмів, мультфільмів, концертів та інших аудіовізуальних творів виготовленням контрафактних примірників цих творів на відеокасетах у форматі VHS, оптичних носіях (у форматах DVD й ін.) тощо;

2) розповсюдження через оптовий й роздрібний продаж примірників кіно- і відеофільмів та іншої аудіовізуальної продукції, виготовлених з порушенням авторського права (контрафактних примірників);

3) прокат і/або продаж відтворених на різних носіях (відеокасети, DVD, CD тощо) примірників творів, призначених для використання в інших цілях, наприклад продаж або прокат демонстраційних копій аудіовізуальних творів, які випускаються для здійснення рекламної й іншої комерційної діяльності, пов'язаної просуванням відеопродукції на ринок (при перегляді таких копій на екрані періодично з'являється напис, як правило, іноземною мовою, що попереджає про те, що дана касета не призначена для продажу або прокату, із вказівкою телефону, за яким можна замовити копію, передбачену для такого використання) або прокат відеокасет, призначених тільки для домашнього перегляду;

4) публічний показ без згоди правовласників кіно- і відеофільмів у кінотеатрах, відеосалонах, повідомлення їх для загального відома за кабельними мережами, через передачу в ефір і (або) подальшу передачу в ефір;

5) несанкціонований правовласником переклад кіно- і відеофільмів, програм мовлення.

Відтворення (тиражування) зазначеної відеопродукції або її розповсюдження (збут), а також обидві дії одночасно без відповідної ліцензії

або без особливого доручення правовласника означає порушення авторського права.

Під незаконним відтворенням або виготовленням розуміється виготовлення за допомогою наявного оригінального (легального) примірника «контрафактних» повторів цього примірника, тобто його копій на матеріальних носіях.

Вихідний матеріал, що використовується для незаконного відтворення аудіовізуальних творів, порушники одержують такими найпоширенішими способами:

- нелегальний запис (бутлегерство), наприклад недозволений відеозапис театральної постановки, фільму, що демонструється в кінотеатрах, відеосалонах (так звана «екранна» відеокопія);
- незаконне одержання (придбання, крадіжка) носіїв вихідних зразків оригінальних аудіовізуальних творів (майстрів);
- монтаж – перекручування перекладу, компонування фрагментів кольорових гам у невластивій оригіналу послідовності;
- одержання незаконних копій відеопрограм з використанням мережі Інтернет.

Способи незаконного відтворення програм для ЕОМ і баз даних (програмних продуктів) мають такі основні різновиди:

- незаконне відтворення (тиражування) контрафактних носіїв програмних продуктів та їх подальше розповсюдження;
- установка контрафактних (неліцензійних) програмних продуктів (тобто їх відтворення через запис в пам'ять ЕОМ) на персональних комп'ютерах продавцями таких комп'ютерів;
- надання послуг з установки контрафактних (неліцензійних) програмних продуктів (їх відтворення через запис в пам'ять ЕОМ) на персональних комп'ютерах замовників (з одночасним розповсюдженням контрафактних носіїв, з яких здійснюється установка, або без такого);
- відтворення неліцензійних програм на персональних комп'ютерах ЕОМ кінцевими користувачами, включаючи таке незаконне використання корпоративними користувачами у своїй господарській діяльності, а також випадки відтворення більшого числа копій програм для ЕОМ, ніж дозволено за умовами відповідної ліцензійної угоди;
- незаконне розміщення програмних продуктів у мережі Інтернет, створення можливості для їх скачування, розповсюдження програмних продуктів телекомунікаційними каналами (наприклад, електронною поштою);
- відтворення розрахованих на роботу протягом певного періоду часу демонстраційних версій програмних продуктів, з яких у результаті зламу електронних «ключів» був знятий захист.

Під незаконним відтворенням об'єктів виняткових прав виробників фонограм розуміються такі дії без дозволу виробника фонограми:

- відтворення фонограми (тобто виготовлення контрафактних примірників фонограми);
- переробка фонограми будь-яким способом;

– розповсюдження примірників фонограми через продаж, прокат тощо;

– імпорт примірників фонограми з метою розповсюдження, включаючи примірники, виготовлені з дозволу її виробника в третій країні, імпортовані в Україну без згоди власника виняткових прав на території України;

– доведення фонограми для загальної свідомості таким чином, за якого будь-яка особа може мати доступ до неї в інтерактивному режимі з будь-якого місця й у будь-який час за своїм вибором (право на доведення до загальної свідомості).

Найбільш типовими способами незаконного відтворення об'єктів виняткових прав у випадках, коли є договір між порушником і правовласником, є такі:

1) відтворення творів і об'єктів суміжних прав:

– способом, не передбаченим у договорі з правовласником;

– при одержанні згоди не всіх, а лише частини правовласників, якщо їх кілька (наприклад, у випадку співавторства або коли потрібно одержати не тільки авторські, але й відповідні суміжні права);

2) розповсюдження об'єктів авторського і суміжних прав поза територією, обумовленою в договорі;

3) відтворення примірників творів, фонограм у кількості, що перевищує передбачений у договорі максимальний тираж.

Безумовно, перелік наведених способів незаконного відтворення об'єктів авторського і суміжних прав не є вичерпним. Зафіксовано лише найбільш істотні й розповсюджені з них як підстави настання кримінальної відповідальності за наявності ознак складу злочину.

Характеристика розміру заподіяної злочином матеріальної шкоди, що має значення для кримінально-правової оцінки злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав. Однією з головних характеристик будь-якого злочинного діяння є шкода, заподіювана охоронюваним кримінальним законом інтересам. Кваліфікація злочинної шкоди актуальна для злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, через ту обставину, що її розмір визначає ступінь злочинного прояву авторського і суміжних прав правовласників й, у свою чергу, обов'язків держави з підтримки порядку для їхнього додержання.

Кримінальна відповідальність за порушення авторського і суміжних прав настає лише у випадку заподіяння значної шкоди потерпілому. Шкода від даного злочину може бути матеріальною, а також полягати в порушенні конституційних прав громадян. Матеріальна шкода може бути у вигляді реальної шкоди власності й у вигляді упущеної вигоди (недоотримання, наприклад, певної суми грошей, що міг би одержати автор на законних підставах). До критеріїв значної шкоди належать: ступінь порушення конституційних прав громадянина, характер і розмір понесеної ним матеріальної шкоди, кількість потерпілих громадян, тяжкість

заподіяної їм моральної шкоди.

У поняття значної шкоди за даним злочином може включатися, поряд з матеріальною і моральною, також шкода від порушення конституційного права на охорону законом інтелектуальної власності (ст. 41 Конституції України). У зв'язку із цим значна шкода є оціночною категорією.

Також слід враховувати положення п. 8, 9 ст. 16 ЦК, відповідно до якого, якщо особа, що порушила право, одержала внаслідок цього доходи, особа, право якої порушено, вправі вимагати відшкодування шкоди та інші способи відшкодування майнової і моральної (немайнової) шкоди [6].

Також необхідно зазначити, що саме розмір є основною ознакою, яка відрізняє відповідно до закону даний злочин від цивільно-правового делікту або адміністративного правопорушення. Даний факт необхідно враховувати в ОРД працівникам ДСБЕЗ, тому що, наприклад, проведення оперативно-розшукових заходів, які обмежують конституційні права людини й громадянина, допускаються тільки щодо осіб, підозрюваних або обвинувачуваних у вчиненні тяжких чи особливо тяжких злочинів, а також осіб, які можуть мати відомості про зазначені злочини. Стосовно даного дослідження зазначимо, що тільки склад злочину, передбачений ч. 3 ст. 176 КК, підпадає під вищевказані критерії і є тяжким, санкція якого передбачає відповідальність у вигляді позбавлення волі до шести років.

Характеристика особистості злочинця. Оперативно-розшуковий аспект вивчення характеристики особистості злочинця має на увазі виділення й аналіз таких даних, які мають безпосереднє значення для вибору напрямків пошуку осіб, що готують, вчиняють чи вчинили злочини.

У кримінології [7; 8, с. 248-285; 9, с. 326-363], криміналістиці [10; 11, с. 56-61; 12, с. 74-77] і теорії ОРД [13, с. 276-291] особистість злочинця досліджена досить повно. У цьому зв'язку нашим основним завданням є інтерпретація раніше розроблених методик стосовно порушень у сфері авторського і суміжних прав.

Аналізуючи вік злочинців, що вчиняють дані злочини, зазначимо, що основна кількість злочинців – у віці від 20 до 30 років (40%), 37% – від 31 до 40 років, 15% – у віці до 20 років. Тільки 8% вчинили злочини у віці від 41 до 55 років.

Водночас необхідно враховувати, що злочинні порушення авторського і суміжних прав найчастіше є латентними, отже, реальна кількість порушень – значно більша, ніж це зафіксовано в офіційній статистиці.

Нами встановлено, що більшість злочинців із соціальної точки зору цілком благополучні: 83% позитивно характеризувалися за місцем проживання, роботи або навчання, 64% мали постійне місце роботи або навчання, 72% мали вищу або незакінчену вищу освіту, 3% злочинців мали вчений ступінь, 96% не притягувалися раніше до кримінальної відповідальності. Характеризуючи злочинців за статевою належністю,

зазначимо, що переважна більшість – 87% – це чоловіки.

Мотивом більшості осіб, що порушують авторське і суміжні права, є корисливе прагнення одержати матеріальну вигоду.

Характеристика правовласників. Суб'єктами авторського права є творці творів науки, літератури й мистецтва (автори¹, у т.ч. співавтори, укладачі збірників), їхні правонаступники (спадкоємці, особи, що набули виняткові права за авторським договором) або роботодавці й інші особи, що отримують за законом або договором виняткові авторські права.

Відповідно до українського законодавства власниками виняткових авторських прав можуть бути українські громадяни, особи без громадянства й іноземці, їхні спадкоємці, інші правонаступники, а також держава в цілому. Права на твір для кожної категорії суб'єктів виникають у зв'язку з різними юридичними фактами – створенням твору, переходом авторських прав у спадщину, за авторським договором тощо.

Автор або інший власник авторського права має можливість із метою забезпечення надалі доказів добровільно зареєструвати свій твір у нотаріуса, у громадській організації, а в деяких випадках – у державній організації.

Зрозуміло, якщо оригінальний твір охороняється законом, має бути отримано згоду його автора або іншого власника прав на твір для використання створеного на його основі похідного твору. Такої згоди може бути й не дано, однак це перешкоджатиме лише використанню твору, але не визнанню творчо переробленого твору особи автором цієї переробки.

Поряд з фізичними особами власниками авторського права на твори науки, літератури й мистецтва за українським законодавством виступають юридичні особи. Якщо останні є правонаступниками творців творів, їхня можливість бути носіями авторського права не викликає ніяких сумнівів. Так, юридична особа може придбати окремі авторські повноваження за договором з автором, у силу того, що твір створений автором у порядку виконання службового завдання, авторське право може перейти до юридичної особи за заповітом автора тощо. В усіх цих випадках юридична особа стає власником похідного авторського права, що спочатку виникло на стороні автора, але перейшло до юридичної особи за визначеними у законі підставами.

Також до числа суб'єктів авторського права належать організації, що здійснюють колективне управління авторськими й суміжними правами і діють у межах отриманих від авторів повноважень на підставі уставу, затвердженого в порядку, установленому законодавством. Вони не вправі займатися комерційною діяльністю й самостійно здійснювати відтворення творів і об'єктів суміжних прав, отриманих для управління на колективній основі. Діяльність організацій, що здійснюють колективне управління авторськими й суміжними правами, здійснюєть-

¹ Автор – з лат. «творець чого-небудь, письменник» [14].

ся в інтересах власників авторського і суміжних прав, що представляються такою організацією. На відміну від організацій, що отримують авторські права на відтворення творів на підставі авторських договорів і стають в силу цього повноправними власниками цих прав, організації, що здійснюють колективне управління авторськими й суміжними правами, власниками таких прав не стають. У відносинах із третіми особами вони виступають як представники авторів і діють від їхнього імені й в їхніх інтересах.

Повноваження на колективне управління майновими правами передаються безпосередньо власниками авторського і суміжних прав добровільно на підставі письмових договорів, а також за відповідними договорами з іноземними організаціями, що управляють аналогічними правами.

На завершення характеристики правовласників хотілося б зазначити, що необхідність установлення правовласника за кожним конкретним перевірочним матеріалом за фактом порушення авторського і суміжних прав, а тим більше в рамках порушеної кримінальної справи обумовлена тим, що саме правовласник може надати правоохоронним органам правовстановлюючі документи, а також, що є також важливим для виявлення контрафактної продукції працівниками ДСБЕЗ, відомості про ознаки легальних зразків продукції (твору) і вартості (розміру) порушених авторських прав.

Разом з тим хотілося б зазначити, що найчастіше на практиці викликає ускладнення вже саме встановлення правовласників. Зустрічаються випадки, коли правовласники при зверненні до ОВС із заявою про порушення свого авторського і суміжних прав не надають необхідні документи про приналежність їм порушеного права чи не обґрунтовують суми заподіяної шкоди. У сформованій ситуації було б доцільним створення координуючого органу з єдиною базою всіх правовласників, який би через мережу своїх представництв в усіх регіонах України міг би, наприклад, представляти інтереси правовласників. Звідси було б доцільно запропонувати правовласникам видати даному органу доручення на представлення їхніх інтересів, у тому числі для рішення питань про порушення кримінальних справ за фактами порушення авторського і суміжних прав.

Висновок. Підсумовуючи, зазначимо, що оперативно-розшукова характеристика злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, виступає джерелом одержання початкових відомостей для рішення підрозділами ДСБЕЗ МВС України тактичних завдань зі здійснення протидії даним злочинам. Специфічністю оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з порушенням авторського і суміжних прав, є: висока латентність, різноманіття способів порушення авторського і суміжних прав та глибока їх замаскованість. Урахування цих даних забезпечить цілеспрямоване й найбільш ефективне використання сил, засобів і методів ОРД.

Бібліографічні посилання

1. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво : дис. ... канд. юрид. наук / Мовчан Р. О. – Луганськ, 2009.
2. Белкин Р. С. Курс советской криминалистики / Р. С. Белкин ; Акад. МВД СССР. – М., 1979. – Т. 3 : Криминалистические средства, приемы и рекомендации.
3. Кримінальний кодекс України. – Х., 2008.
4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993.
5. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М., 1993.
6. Цивільний кодекс України. – Х., 2005.
7. Игошев К. Е. Типология личности преступника и мотивация преступного поведения / Игошев К. Е. – Горький, 1974.
8. Аванесов Г. А. Криминология / Аванесов Г. А. – М., 1984.
9. Криминология : учебник для вузов / под общ. ред. д.ю.н., проф. Долговой А. И. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2001.
10. Антонян Ю. М. Взаимодействие личности преступника и социальной среды / Антонян Ю. М. // Вопросы борьбы с преступностью. – М., 1979. – Вып. 30.
11. Андрианов А. В. Социально-демографические особенности личности расхитителя / Андрианов А. В. // Сборник научных трудов Балтийского института экономики и финансов. – 1999. – Вып. 5.
12. Ведерников Н. Т. Личность преступника как элемент криминалистической характеристики преступления / Ведерников Н. Т. // Криминалистическая характеристика преступлений : сб. научных трудов. – М., 1984.
13. Оперативно-розыскная деятельность : учебник / под ред. Горяинова К. К., Овчинского В. С., Шумилова А. Ю. – М., 2001.
14. Толковый словарь живого великорусского языка Владимира Даля. – М., 1963. – Т. 1.

Надійшла до редакції 13.01.2012

О.Є. Гаршина

ад'юнкт

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 343.985

ПРИНЦИП ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ

Здійснено аналіз поняття «принцип» як наукової категорії. Розглянуто його історичний розвиток та значення, визначено особливості у межах криміналістики, оскільки принцип є важливим елементом науки і виступає однією з центральних її категорій.

Ключові слова: наука, категорія, принцип, криміналістика.

Осуществлен анализ понятия «принцип» как научной категории. Рассмотрено его историческое развитие и значение, определены особенности в пределах криминалистики, так как принцип является важным элементом науки и выступает одной из центральных её категорий.

Ключевые слова: наука, категория, принцип, криминалистика.

The analysis of concept "principle" as scientific category is carried out. Its historical development and values is considered. Features of this scientific category within criminalistics as the principle is an important element of a science are defined and acts as one of its central categories.

Keywords: a science, a category, a principle, criminalistics.